

Tussentijdse rapportage NCM

Januari – april 2025

Auteur: Jan Roefs
E-mail: jan.roefs@mestverwaarding.nl
Telefoon: 06-51013712
Datum: 26 mei 2025
Voor: Financiers en Raad van Toezicht NCM

I. Algemeen

NCM is gestart in 2018 als kenniscentrum op het thema mestverwaarding. Hierbij hebben we onze taken als volgt gedefinieerd:

- Verzamelen van relevante informatie
- Uitleggen, duiden en verspreiden van kennis
- Bevorderen van afstemming en samenwerking
- Agenderen van relevante onderwerpen / initiatieven
- Bijdragen aan projecten (van anderen)
- Ondersteunen in de verwaarding van mest of producten uit mest.

Hiermee draagt NCM bij aan een betere kennisbasis op het belangrijke thema mest. Dit is belangrijk omdat informatie enorm versnipperd verspreid ligt en bovendien vaak eenzijdig wordt belicht.

NCM is een aanspreekpunt dat dicht bij de praktijk staat, en dit helpt om tot betere samenwerkingsverbanden en initiatieven te komen. Hiermee helpt NCM om tot een toekomstbestendige, circulaire en milieuvriendelijke landbouw te komen.

NCM dient hiervoor belangeloos te kunnen opereren, hetgeen betekent dat we ook niet te afhankelijk moeten zijn van betaalde adviezen of projecten; deze positionering is vorig jaar nogmaals bevestigd in een externe evaluatie die we hebben laten uitvoeren.

Hierdoor is NCM financieel grotendeels afhankelijk van donaties zonder dat daar direct specifieke dienstverlening tegenover staat.

NCM wordt in 2025 gefinancierd door de volgende organisaties:

- Het ministerie van LNV
- De provincies: Gelderland, Overijssel, Limburg, Noord-Brabant, Drenthe, Friesland en Overijssel. Een aanvraag bij provincie Utrecht is nog in behandeling.
- Vanuit de landbouw en agribusiness: LTO Nederland, POV, FrieslandCampina, Rabobank, Darling Ingredients, SBK, Nevedi en COV.
- Beperkt ontvangt NCM een vergoeding voor verrichte diensten.

Bij NCM werken Jan Roefs en Nicky Kamminga in 2025 voltijds en Rembert van Noort voor zes uur per week. Dit is minder dan in 2024, met name vanwege lagere inkomsten. De begroting gaat uit van €455.000 aan inkomsten en €462.000 aan uitgaven.

Rembert van Noort heeft hiermee een beperkt aantal benoemde taken gekregen. Het belangrijkste is dat hij verantwoordelijk is voor onze jaarlijkse inventarisatie 'Export en verwerking dierlijke mest'. Daarnaast werkt hij mee aan de kennisagenda voor het regieorgaan en in een verkenning naar een verbetering van de mestexport (zie later in dit verslag).

In onze begroting is daarnaast geld gereserveerd om externen in te huren voor enkele projecten en voor de administratie. Ook dit budget is wat kleiner dan vorig jaar.

NCM staat onder toezicht van een raad van toezicht (samenstelling: [deze link](#)). Deze eerste vergadering van 2025 zal plaatsvinden op 12 juni, waarbij o.a. de jaarrekening van 2024 op de agenda zal staan.

Hieronder lichten we de belangrijkste activiteiten van het afgelopen trimester toe aan de hand van de belangrijkste inhoudelijke functies van NCM:

- NCM als kenniscentrum
- NCM als aanjager van innovatie
- NCM als ondersteuner van mestverwaarding

II. Taak 1: NCM als kenniscentrum

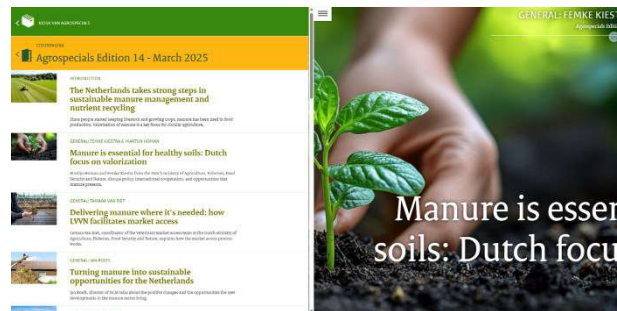
NCM vergaart en duidt relevante informatie en hierbij is onze website een belangrijk medium. Vrijwel dagelijks worden er artikelen op onze website geplaatst met actualiteiten, resultaten uit studies of andere projecten enz. enz. Regelmatig pakken we een onderwerp beet waarvan we uit de praktijk vernemen dat er onduidelijkheid of discussie over bestaat. De website wordt gemiddeld door zo'n 400 personen per dag bezocht. Iedere vrijdag verstuurt NCM een nieuwsbrief naar inmiddels ruim 1700 geabonneerden. Beide worden zeer gewaardeerd.

NCM vervult dagelijks de rol van vraagbaak waarbij mensen met zeer uiteenlopende achtergronden hun vragen of ideeën kunnen bespreken met ons. We proberen hen te helpen met een antwoord, reflectie, soms met contacten of anderszins. Meestal zijn dit korte vragen die we per mail of telefoon kunnen beantwoorden, maar ook hebben we hiervoor in deze vier maanden zesentwintig gesprekken via afspraken gevoerd. Net als de organisaties die we spreken zijn ook de vragen altijd enorm verschillend van aard.

Ook denken we zeer regelmatig mee in discussies op bijeenkomsten van anderen.

In de media blijft er aandacht voor het thema mest, en dat geldt voor zowel de vakbladen als de algemene media. Afgelopen periode was dat met o.a. Veeteelt, Nieuwe Oogst, Boerderij, diverse regionale kranten, NEMO Kennislink, Financieel Dagblad, Telegraaf, NOS.

Het Landbouw Attaché Netwerk (het netwerk van de landbouwspecialisten op de Nederlandse ambassades over de wereld) heeft een zeer interessant online magazine uitgegeven: '[Valorization of manure worldwide](#)'. Aan meerdere artikelen in dit magazine heeft NCM meegewerkt.

Wikimest

Het project Wikimest is bijna afgerond. Dit KoM-project (Kennis op Maat) is een samenwerking met Wageningen Research, Has Green Academy en Groen Kennisnet uitvoeren, en het bestaat twee onderdelen:

- Een wiki met 97 pagina's over producten, technieken, regelgeving e.d. en daarnaast een woordenboek met uitleg over 133 vaktermen. Het opstellen en reviewen van deze pagina's was / is heel veel werk voor zowel NCM als Wageningen Research. Nog niet al deze pagina's zijn gepubliceerd, maar dat zal binnenkort wel gebeuren. De wiki is via de website van NCM, via wikimest.nl en via Groen Kennisnet bereikbaar. Na afloop van het project zal NCM dit blijven onderhouden en uitbreiden. Het technische beheer van wikimest.nl wordt uitgevoerd door Groen Kennisnet waarvoor NCM jaarlijks een bedrag zal betalen.
- Een e-learning waardoor mensen actief kennis kunnen opdoen over aspecten van mest en mestverwerking. Deze is op MBO-4 niveau ontwikkeld. Hiervoor zijn o.a. 63 korte filmpjes opgenomen en enkele animaties gemaakt. De e-learning is onlangs door een aantal mensen getest, wat tot een aantal wijzigingen zal leiden. Daarna wordt hij gelanceerd.

Bijeenkomsten

Regelmatig verzorgen we presentaties op bijeenkomsten. Deze gaan van grootschalige netwerk- of relatiedagen tot kleinschaligere verdiepende sessies. Afgelopen trimester was dat op:

- De goed bezochte jaarlijkse themadag van CBAV en CBGV (bemestingsadviescommissies), die dit jaar over RENURE ging.
- Meer dan tien regionale avonden voor landbouwers (van NMV-Agractie-POV, VVK-LTO Kalverhouderij, ZLTO, studieclubs), over het hele land.
- De startbijeenkomst van het ELEMENT, een langjarig programma van de hogescholen Aeres, Van Hall-Larensteijn en Saxion
- Diverse andere bijeenkomsten, o.a. op het jaarcongres van de NVTL (vereniging landbouwtechniek), een themabijeenkomst van de Studiekring voor Landbouweconomie (SLE), een bijeenkomst voor medewerkers van Omgevingsdiensten en andere vergunningverleners en toezichthouders, de 'Roadshow Groen Gas' van het ministerie van KGG en Platform Groen Gas.

De meeste van de presentaties worden door Jan Roefs gegeven, maar ook Nicky Kamminga heeft er een aantal verzorgd.

Op 20 maart hebben het ministerie van LVVN, Cumela en NCM gezamenlijk een congres 'Mestverwerking en -export georganiseerd in Harderwijk. Naast onze inbreng in de organisatie en een plenaire bijdrage hebben Nicky Kamminga en Jan Roefs van NCM een parallelle sessie verzorgd over regelgeving bij export en import van mest. Rembert van Noort heeft daarnaast een praktische, technische workshop georganiseerd over mestverwerking en -verwaarding.

Impressie van het symposium mestverwerking en -export, met o.a. de opening door minister Femke Wiersma en een panelgesprek met Floris Wolf (LVVN), Jan Roefs (NCM) en Hans Verkerk (Cumela).

We waren voornemens om eind februari een NCM-dag te houden bij loonbedrijf Van Amstel in Lith. Dit symposium zou gecombineerd worden met de opening van hun nieuwe mestverwerkingsinstallatie. Helaas heeft de bouw vertraging opgelopen en daarmee is de datum van het symposium ook verschoven. Een nieuwe datum is inmiddels geprikt: op 24 november.

We hebben afgelopen maanden veel tijd besteed aan de voorbereiding voor de zevende editie van Manuresource. Manuresource is een internationale conferentie waar deskundigen vanuit de wetenschap, het innovatieve bedrijfsleven, adviseurs, beleidsmakers e.d. bij elkaar komen om elkaar te ontmoeten en de laatste inzichten te delen over mestverwaarding en -verwerking. Het evenement zal plaatsvinden op 4 en 5 maart 2026 in Ede, en op 6 maart zullen we een dag met excursies organiseren. Naast Universiteit Gent, Inagro en VCM zal deze keer ook Wageningen Research medeorganisator zijn. Binnenkort zullen we dit via een aankondiging bekendmaken.

III. Taak 2: NCM als aanjager van innovatie

Innovatieagenda's

NCM levert graag zijn bijdrage op de verschillende plekken waar aan innovatie en kennis wordt gewerkt, en gelukkig worden we met regelmaat gevraagd om dat te doen. Denk hierbij aan het TKI-bureau (topsectoren), waar Jan Roefs lid is van het programmateam 'Circulariteit, productie gebruik duurzame grondstoffen' of aan diverse overlegplatforms vanuit de sector en/of overheid.

Afgelopen maanden is veel werk verzet voor een kennisagenda voor de taakgroep Mestverwerking- en verwaarding van het regieorgaan 'Versnellen innovatie voor emissiereductie veehouderij'. Ingedeeld in een aantal deelthema's die met mestverwaarding te maken hebben (stikstof, klimaat, mestmarkt, circulariteit, omgeving, water, e.d.) hebben we inzichten op een rijtje gezet, en ook hebben we ruim twintig interviews gehouden met mensen van 'buiten ons eigen wereldje' met een specifieke deskundigheid. Deze gesprekken zijn gevoerd door Jan en Rembert van NCM en door Hans de Haan (ketensief.nl).

Deze studie verschaft overzicht en nieuwe inzichten, die we vervolgens hebben samengevat in een aantal belangrijke vraagstukken die opgepakt zouden moeten worden in onze ogen. Eind maart is dit in een bespreking met de taakgroep gepresenteerd, en nu werken we dit verder uit naar een actieplan. Hiervoor houden we (Jan, Nicky en Rembert van NCM) aanvullend nog enkele gesprekken met sectororganisaties (COVIVA / POV, BO Akkerbouw

en Zuivel(NL), en dan is de stap om deze inzichten / vraagstukken zo specifiek te verwoorden in een advies voor nieuwe projecten of andere acties.

Projecten

NCM is betrokken, soms als partner, bij een flink aantal lopende projecten. Hier bieden we steeds onze kennis en ons netwerk aan om deze projecten te helpen succesvol te worden, inhoudelijk en in het bereiken van doelgroepen. Door onze beperkte capaciteit moeten we, meer dan voorheen, steeds kijken bij welke projecten we betrokken zijn en hoe we deze wel degelijk kunnen helpen maar zonder dat het beroep op ons te groot wordt.

De belangrijkste projecten waar NCM de afgelopen maanden een bijdrage aan geleverd heeft.

Vorig jaar was een EU LIFE-project aangevraagd rond het veelbelovende Zweedse stalsysteem Moving Floors, met NCM als een van de partners. Dit is helaas niet gehonoreerd. Wel wordt gekeken of en zo ja hoe het systeem onder Nederlandse (en Vlaamse) omstandigheden onderbouwd, geïntroduceerd en geïmplementeerd zou kunnen worden.

Op 27 mei vindt de laatste partnerdag plaats van BSMO. BSMO is een onderzoek waar meststromen uit nieuwe 'brongerichte' stalsystemen worden onderzocht. Uit het project zijn weer andere initiatieven ontstaan, onder andere de PPS Reinventing Circular Dairy Farming (waarbij max. 100 melkveehouders met stalsystemen van Hanskamp en Lely kunnen experimenteren met dunne fracties als RENURE). In deze PPS is NCM ook een van de partners.

Met Vlaamse en Nederlandse organisaties uit de wetenschap en het bedrijfsleven en drie provincies is een aanvraag gedaan voor een interreg-project HuMaNE: HuMaNE = Hubs voor Mesttraffinage tot Nutriënten en Energie.

IV. Taak 3: NCM als ondersteuner van mestverwaarding

De mestmarkt staat al langdurig onder druk en dat is de afgelopen jaren versterkt door aangescherpte regelgeving. Het is niet de verwachting dat de overschotten snel zullen verminderen, ondanks een dalende mestproductie. Eén van de oplossingsrichtingen die wordt genoemd is het verhogen van de mestexport. Hiermee ontlast je de Nederlandse mestmarkt en tegelijkertijd komt deze waardevolle mest beschikbaar in gebieden waar deze schaars is. En in die gebieden is dat belangrijk om de landbouwbodems en de groei, weerbaarheid en kwaliteit van de teelten in de akkerbouw en tuinbouw te verbeteren.

Ook de landelijke overheid ziet dit en daarom heeft de minister aangegeven de mestexport te willen vergroten. Het mestexportcongres is een voorbeeld van de acties die hieruit voortkomen. Ook in de beoogde exportlanden wordt het een en ander ondernemen, en NCM wordt hier stevast bij betrokken. Zo hebben we gesprekken gevoerd met de landbouwraden in Polen, Duitsland, Roemenië-Bulgarije-Moldavië, België en Frankrijk, en helpen we mee met de plannen. Dit varieert van het uitvoeren van een marktstudie tot handelsmissies of nog uitgebreider. Gepland staan voor dit jaar nog missies naar Polen, Duitsland, Frankrijk en een (kleinere) missie naar Roemenië.

Frankrijk

In Frankrijk zijn de plannen het verst gevorderd. Naast het feit dat dit een groot land is met veel ruimte, is er – belangrijker nog – een concrete vraag om de mestimport te vergroten. Dat bleek uit gesprekken die de landbouwwraad in Parijs heeft gevoerd en waar wij deels ook aan hebben deelgenomen. Deze vraag is niet alleen kwantitatief maar ook kwalitatief van aard. Men vraagt namelijk om kwaliteitsgaranties, wil ontzorgd worden en zoekt naar stabiliteit, en daarbij vindt men dat daar momenteel niet aan wordt voldaan. Ook spreekt men liever direct de producent aan dan een tussenliggende handelaar. Dit is een grote kans voor Nederland maar ook een flinke uitdaging.

In samenspraak met de landbouwwraad heeft NCM dit opgepakt en hebben we bij een aantal personen gepolst hoe hun houding hierover is. Vervolgens hebben we een bespreking gehouden met ongeveer vijftien belanghebbenden vanuit de landbouw, agribusiness en mestverwerking. Tijdens deze bespreking werd aan ons gevraagd dit verder concreet te maken: hoe kunnen we deze kans doen slagen? Wat moeten we wel of juist niet doen? Hierbij is de zachte kant van samenwerking en bouwen misschien wel lastiger dan de rationele kant van het verhaal.

Hiermee zijn Jan Roefs en Rembert van Noort aan de slag gegaan en o.a. door een aantal verdiepende gesprekken zijn we tot een voorstel gekomen. Dit gaan we binnenkort bespreken met de deelnemers aan de eerste groepsbespreking. Begin juni gaat Jan Roefs met de landbouwwraad in Parijs naar een van de grote Franse akkerbouwcoöperaties om dit daar te toetsen. Begin juli volgt daarna een handelsmissie, met mestgezant Raymond Knops als delegatieleider, waar dit een belangrijk onderwerp van het bezoek zal zijn.

Voor deze verkenning hebben we een verzoek gedaan bij het Mestinvesteringsfonds voor ondersteuning. Het is nog niet bekend of de aanvraag wordt gehonoreerd.

Verder

Om de exporterende bedrijven te faciliteren hebben we twee exporthandleidingen opgesteld: een over [export van digestaat](#) en een over [export van onverwerkte \(= niet gehygiëniseerde\) mest](#). In de workshop op het mestexportcongres zijn deze gepresenteerd, waarbij ook deskundigen van LVVN, RVO en NVWA aanwezig waren om vragen te beantwoorden. Het opstellen van beide documenten hebben heeft veel tijd gekost, omdat informatie over regelgeving erg verspreid blijkt te liggen (en bijvoorbeeld in Duitsland per deelstaat verschilt) en ook omdat van een aantal aspecten het niet helemaal duidelijk is hoe het uitgelegd moet worden.

In algemene zin blijft NCM zijn bijdrage leveren aan het faciliteren van exporteurs, bijv. via het afgeven van verklaringen en deelname aan overleggroepen als voor de implementatie van de EU-meststoffenverordening (FPR).

Ook voor de binnenlandse markt, met name ook allerlei inspanningen om RENURE dichterbij te brengen, blijft NCM zich onverminderd inzetten.